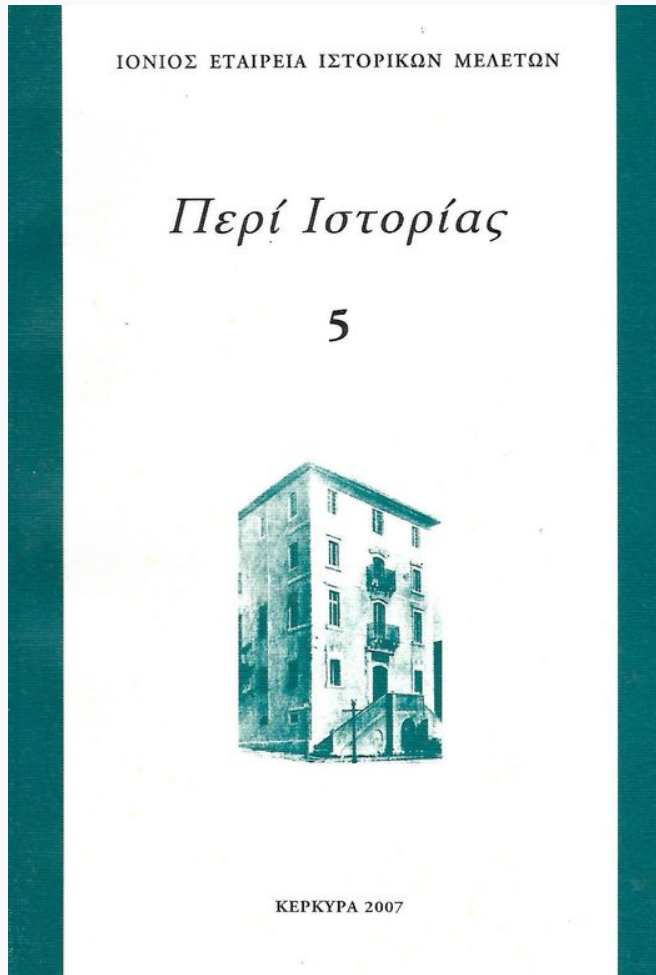

"Περί Ιστορίας"

Τόμ. 5 (2007)

Οι κερκυραϊκές φιλαρμονικές στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896

Γιώργος Ζούμπος

doi: [10.12681/p.i.24839](https://doi.org/10.12681/p.i.24839)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ζούμπος Γ. (2020). Οι κερκυραϊκές φιλαρμονικές στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896. *"Περί Ιστορίας"*, 5, 70–73. <https://doi.org/10.12681/p.i.24839>

ΟΙ ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΕΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΕΣ ΣΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ 1896

Γιώργος Ζούμπος

Η τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων το 1896 στην Αθήνα αποτέλεσε και για το μουσικό ελληνικό κόσμο σημαντικότερο γεγονός και για αυτό υπήρξε μεγάλη κινητικότητα και δραστηριότητα. Την προηγούμενη χρονιά των αγώνων η οργανωτική επιτροπή ανέθεσε στον ποιητή Κωστή Παλαμά και το συνθέτη Σπύρο Σαμάρα τη σύνθεση του *Ολυμπιακού Ύμνου*. Ανατέθηκε επίσης στον κεφαλονίτη συνθέτη Διονύσιο Λαυράγκα η σύνθεση ενός έργου, σε στίχους του Ιωάννη Πολέμη. Το έργο των Σαμάρα - Παλαμά προοριζόταν για την τελετή έναρξης στις 25 Μαρτίου 1896, ενώ το *Πένταθλο* των Λαυράγκα - Πολέμη για την επίσημη συναυλία στο τέλος της πρώτης ημέρας των Αγώνων.

Η Φιλαρμονική Εταιρεία Κέρκυρας (Παλιά)

Στα απομνημονεύματά του ο Διονύσιος Λαυράγκας¹, βασικός συντελεστής των μουσικών εκδηλώσεων της Ολυμπιάδας, μας δίνει την εικόνα των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων κατά τις πρώτες μέρες των αγώνων και κάνει ειδική μνεία για τη συναυλία της *Παλιάς* στο Δημοτικό Θέατρο Αθηνών, την οποία τοποθετεί στις 25 Μαρτίου και σημειώνει:

“Μεταξύ των επαρχιακών φιλαρμονικών (Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Λευκάδος, Λαυρίου και Πύργου), η της Κερκύρας, η και αρχαιότερη, με τους κρανοφόρους μουσικούς της, τοποθετήθηκε τιμητικά πρώτη από όλες, το βράδυ δε στο πρόγραμμα της επίσημης συναυλίας στο Δημοτικό Θέατρον κατείχε εξαιρετικήν θέσιν. Δεν εξετιμήθη όμως αρκετά και όσον της άξιζε, διότι το μάκρος των δύο μεγάλων ποτ-πουρί που ανέκρουσε εν συνεχεία, εξήντησε την υπομονήν του κοινού και εδημιούργησε γύρω της ένα περιβάλ-

¹ Λ. Διονύσιος, *Απομνημονεύματα*, Αθήνα χ.χ., σ. 101-103.

λον όχι ευνοϊκόν. Ένας, ένας από τους ακροατάς απεσύρετο δυσφορών και διαμαρτυρόμενος, όταν δε, έπειτα από μιάμιση ώρα ορυμαγδόν εξήντα χάλκινων και κρουστών οργάνων, έδωσεν ο Θεός να τελειώσουν τα ποτ-πουρί, ολίγιστοι είχαν απομείνει στην αίθουσαν. Υπό τοιούτους όρους ψυχικής αδημονίας, το *Πένταθλον* που επηκολούθησε, ήτο μοιραίον να πληρώσει τα σπασμένα. Ο ελάχιστος κόσμος που είχαν απομείνει το ήκουσεν μεν μετά προσοχής, ίσως και να το εξετίμησε ενδομύχως, αλλά δυστυχώς ήταν τόσο κουρασμένος από το προηγούμενον μαρτύριον που σχεδόν ούτε καν χειροκρότησε και θεώρησε ίσως απολύτρωσή του το τέλος της συναυλίας”.

Όστόσο η ημερομηνία 25 Μαρτίου πρέπει να θεωρηθεί εσφαλμένη καθώς σύμφωνα με την εφημερίδα *Επόπτης*² η Παλιά έφτασε στην Αθήνα στις 28 Μαρτίου (24 Μαρτίου ήταν Πάσχα εκείνη τη χρονιά):

“Την εσπέραν της χθες (28 Μαρτίου) αφίκετο δια της “Ερμουπόλεως” η μεγάλη Φιλαρμονική της Κερκύρας απαρτιζομένη εκ 50 προσώπων υπό τον αρχιμουσικόν κ. Σασόλην. Έφερον ωραίας στολάς μετά χρυσοποικιλτων κρανών και μετά της σημαίας αυτών, εφ’ ής αναγράφεται “Φιλαρμονική Μουσική Κερκύρας 1840”. Αποβιβασθείσα εν Πειραιεί διήλασε δια των οδών της πόλεως, μέχρι του σταθμού δε του σιδηροδρόμου παρηκολουθείτο υπό πολλού πλήθους ανακρούουσα εκλεκτά τεμάχια. Εν τω σταθμώ το παριστάμενον πλήθος εξερράγη εις ατελεύτητα χειροκροτήματα κατενθουσιασθέν”.

Με αυτόν τον τρόπο εξηγείται και το γεγονός ότι στη συναυλία της 28ης Μαρτίου υπό το Σπύρο Σαμάρα στο Στάδιο δεν αναφέρεται ανάμεσα στις Φιλαρμονικές και η Παλιά, η οποία στις 29, μαζί με τη Φιλαρμονική Αθηνών πραγματοποιεί πανηγυρική συναυλία στο Ζάππειο, οργανωμένη από την Ελληνική Βιοτεχνική Εταιρεία. Η είσοδος ήταν ελεύθερη για τους αθλητές και με χαμηλό εισιτήριο για το κοινό.

Η προετοιμασία της *Μαντζάρου*

Έως τις μέρες μας γνωρίζαμε μόνο για τη συμμετοχή της *Παλιάς* στους Ολυμπιακούς του 1896. Ουδεμία πληροφορία υπήρχε για τη συμμετοχή και της *Μαντζάρου* και κατά περίεργο τρόπο δεν είχε διασωθεί σχετική προφορική μαρτυρία (σε αντίθεση με την περίπτωση της *Παλιάς*). Δεν υπάρχουν σχετικές αναφορές ούτε από τον Γιώργο Γιοχάλα (*Ιστορικών της ιδρύσεως και οργανώσεως της Φιλαρμονικής Εταιρείας “Μάντζαρος”*, ανέκδοτη χει-

² *Επόπτης*, φ. 112, 1η Απριλίου 1896. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μαρτυρία του Λαυράγκα καταγράφεται πολύ αργότερα από τα γεγονότα, στα απομνημονεύματά του.

ρόγραφη εργασία, Κέρκυρα 1991) ούτε από το Γιάννη Τσανταρίδη (*Η Μουσική στην Κέρκυρα*, Αθήνα 2003), ο οποίος μάλιστα στη σελίδα 73 της εργασίας του σημειώνει ότι "... για λόγους οικονομικούς (η Μάντζαρος) αναγκάστηκε να παραμείνει στην Κέρκυρα".

Από τα πρακτικά του Σώματος Ιδρυτών γνωρίζουμε ότι η Εταιρεία αντιμετώπιζε οικονομικά προβλήματα και προκειμένου να συμμετάσχει στους Ολυμπιακούς είχε ζητήσει οικονομική ενίσχυση από τον ομογενή Παύλο Στεφάνοβιτς Σκυλίτση, ώστε να καλυφθούν τα έξοδα μετάβασης - επιστροφής και διαμονής (αδιευκρίνιστος παραμένει ο τρόπος με τον οποίο έγινε η προσέγγισή του και φυσικά αν υπήρχε ήδη κάποια σχέση του με το νησί).

Στα πρακτικά του Σώματος Ιδρυτών στις 5 Μαρτίου 1896 διαβάζουμε: "... ο Πρόεδρος αναφέρει διάφορα σχετικά με την μετάβαση του μουσικού σώματος εις Αθήνας χάριν των Ολυμπιακών αγώνων και υποβάλλει εις το σώμα την αλληλογραφία την λαβούσαν χώραν μεταξύ της Διοικήσεως και της επί της δεξιόσεως επιτροπής και ζητεί την γνώμην του σώματος περί του πρακτέου, αφ' ου διάφοροι ιδέαι και γνώμαι διημήθησαν μεταξύ των κ. ιδρυτών ο Κύρ. Πρόεδρος ποιών μνείαν περί των καλών διαθέσεων του Κου Στεφάνοβιτς Σκυλίτση προς την ημετέραν Εταιρείαν εκφράζει την ελπίδα ότι ο άνω ρηθείς Κύριος θέλει προσπαθήσει να έλθη αρωγός όπως εξασφαλισθώσι τα έξοδα ανόδου και καθόδου ως και της εκεί διαμονής του μουσικού σώματος και ότι η Εταιρεία ηδύνατο εν τω μεταξύ να ενεργήση έρανον...". Με τα έσοδα από τον έρανο θα επισκευάζονταν οι στολές και τα μουσικά όργανα. Με το πέρας της συνεδρίασης έγινε δεκτή η πρόταση του προέδρου να σταλεί το Μουσικό Σώμα στην Αθήνα στην περίπτωση εξασφάλισης των αναγκαίων πόρων.

Δυστυχώς τα πρακτικά και το κάθε λογής αρχειακό υλικό της Μαντζάρου, σιωπούν για τη συμμετοχή ή μη Ολυμπιακούς, όμως ο Σκυλίτσης ονομάστηκε μεγάλος ευεργέτης της Εταιρείας σε συνεδρίαση στις 14 Ιούλη εκείνης της χρονιάς.

Η Μάντζαρος στην Αθήνα

Το ζήτημα διευκρινίστηκε οριστικά από τον τύπο της εποχής, καθώς διαβάζουμε στην Εστία της 31ης Μαρτίου 1896, στη στήλη *Μικραί πληροφορία*:

"Χθες την νύκτα αφίκετο και η β' μουσική Φιλαρμονική Κερκύρας η του Μαντζάρου. Εγένετο αυτή ενθουσιώδης επίσης υποδοχή".

Στην ίδια σελίδα, στη στήλη *Θεάματα και ακροάματα* γράφει:

"Η Φιλαρμονική "Μάντζαρος" θέλει παιανίσει σήμερον από ώρας 5-7

μ.μ. εις την πλατείαν του Συντάγματος τα εξής τεμάχια. Εμβατήριον Μπεφάνα Σάντη, Συμφωνία η ισχύς του πεπρωμένου Βέρδη, Μωσαϊκόν Οθέλλου Βέρδη, Μωσαϊκόν Μινιόν Θωμά, Εκλογή Νεαπολιτάνικων ασμάτων Κώστα”.

Εξάλλου και οι δύο κερκυραϊκές φιλαρμονικές έλαβαν μέρος στη λαμπαδηφορία που έγινε στις 31 Μαρτίου: “...μετά τούτους έπονται οι φοιτηταί, ων προηγείται η Φιλαρμονική Κερκύρας και μετ' αυτήν... Έπειτα έπονται άλλα σώματα ων προηγούνται άλλοι φιλαρμονικαί, η του Λαυρίου, η της Λευκάδος, η άλλη Κερκυραϊκή...”.

Μπορούμε να πούμε ότι η κερκυραϊκή μουσική συμμετοχή στους Ολυμπιακούς του 1896 υπήρξε αξιοσημείωτη, ενώ η ιστορική έρευνα καταρρίπτει σταδιακά θρύλους που δημιουργήθηκαν στο πέρασμα ενός αιώνα θέτοντας τα γεγονότα στην τεκμηριωμένη ιστορική τους βάση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ:

- Εφημερίδα *Εστία*, φ. 31-3-1896.
- Εφημερίδα *Επόπτης*, φ. 1-4-1896.
- Λ. Διονύσιος, *Απομνημονεύματα*, Αθήνα, χ.χ.
- Σ. Μεράκου, *Ολυμπιακοί Αγώνες Αθήνα 1896*, στην ιστοσελίδα της “Μεγάλης Μουσικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος - Λίλιαν Βουδούρη”.
- Σ. Μοντσενίγος, *Νεοελληνική μουσική*, Αθήνα 1958.
- Κ. Μπαρουτάς, *Η μουσική ζωή στην Αθήνα το 19ο αιώνα*, Αθήνα, 1992.
- *Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 776 π.Χ.-1896*, Μέρος Β', Οι Ολυμπιακοί αγώνες 1896, Εν Αθήναις 1896.
- *Πρακτικά συνεδριάσεων Σώματος Ιδρυτών Φιλαρμονικής Εταιρείας Μάντζαρος Κερκύρας*, συνεδριάσεις 18-4-1893, 5-3-1896, 14-7-1896.
- Σ. Τζερμπίνος, *Φιλαρμονικά Ζακύνθου, Ζάκυνθος*, 1996.